

I. Kevésbé összetett gazdálkodó egységek könyvvizsgálati standardja

(LCE = Less complex entities)
2024

Előadó: Madarasiné Dr. Szirmai Andrea

Okleveles könyvvizsgáló

MKVK

Összeállította: Sáránci Gábor (MKVK Szakértői Bizottság munkatársa)

Tartalom és célkitűzés

TARTALOM

- **1. rész** - LCE standard háttere, előnyei és kihívásai
- **2. rész** - LCE standard felépítése és elérhető anyagok
- **3. rész** – Hatáskör
 - 3.1 – Hatáskör alkalmazása
 - 3.2 – Konkrét tilalmak
 - 3.3 – Minőségi jellemzők
 - 3.4 – Mennyiségi értékhatárok
 - 3.5 – Az LCE standard tartalma
- **4. rész** – Összehasonlítás ISA-val és források

CÉLKITŰZÉS

- LCE háttere és koncepciója
- Előnyei és kihívásai
- Hatókör
- Szerkezet
- Kiemelt pontok

1. rész

LCE standard háttere, előnyei és kihívásai

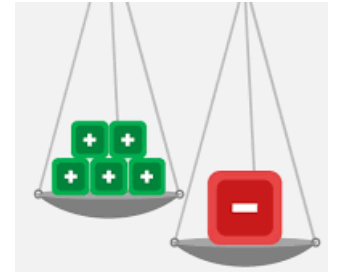
1. – Háttér

- IAASB 2015-2019 stratégiai cél
- IAASB és könyvvizsgálók egyeztetése
- Az ISA-k alkalmazásának gyakorlati tapasztalatai, nehézségei
- Néhány ország már létrehozta a saját LCE standardját
- IAASB 2023. decemberében közzétette a végleges könyvvizsgálati standardot, amelyet LCE (Less Complex Entities = Kevésbé összetett gazdálkodó egységek) standardnak nevezett el

<https://www.iaasb.org/focus-areas/isa-lce-standard-audits-less-complex-entities>

- Alkalmazható: **2025. december 15-én vagy az azt követően induló üzleti évek** könyvvizsgálata során

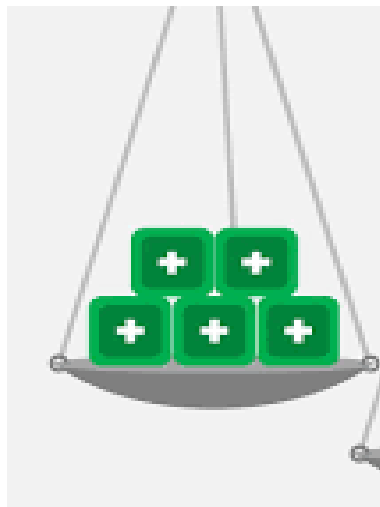
1. – Standard célja és előnyei

A standard céljai:

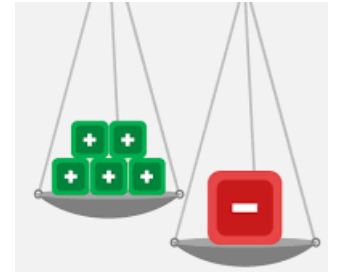
- Csökkentsék a komplexitást
- Arányosabb megközelítést lehetővé tenni

- Kellő bizonyosság!

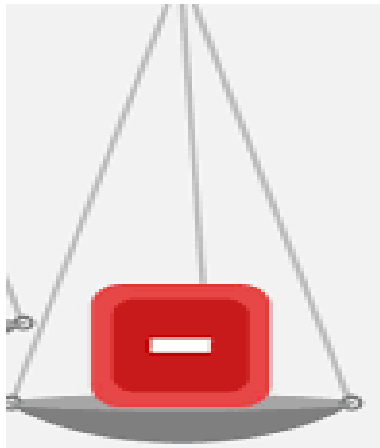

- A standard alkalmazása a következő **előnyökkel** járhat:
 - ISA szintű bizonyosság és minőség
 - Rövidebb, egységesebb, nyelvezete egyszerűbb
 - Átfedés az ISA-k követelményeivel
 - Arányosabb alkalmazás
 - Elismeri a helyi szabályozás elsőbbségét
 - Alkalmazása választható

1. – Standard alkalmazásának kihívásai

- Biztos, hogy kevesebb munkát jelent? Vagy csak más típusú audit? – lásd IAASB weboldal, GYIK, 2. oldal
- A standard alkalmazása a következő **kihívások**kal járhat:
 - A standard alkalmazhatóságának vizsgálata
 - Folyamatos figyelemmel követés

1. LCE standard és más szabályozások kapcsolata

- Alkalmazása:
 - Jog szerinti könyvvizsgálatokra
 - Meghatározott feltételek teljesülése esetén
- IESBA Etikai Kódexnek (LCE 1.2.1) és helyi etikai szabályozásnak meg kell felelni
- ISQM-eket nem váltja ki a standard! (LCE 1.2.2)
- ISA-kon kívüli egyéb követelmények ugyanúgy hatályosak maradnak

1. – Bevezetés Magyarországon

- MKVK elnökség: 2024. március - elvi döntés az LCE standard hazai bevezetéséről
- Szakértői bizottság: fordítás és közzététel
Link: [MKVK LCE magyar nyelven](#)
- Választási lehetőség lesz az alkalmazása!

2. fejezet

Standard felépítése és elérhető anyagok

2. – Standard felépítése és sajátosságai

- Előszó
- Hatáskör
- Részek
 - **Koncepció és keretelvek**
 1. Alapvető koncepciók, általános elvek és általános kihatású követelmények
 2. Könyvvizsgálati bizonyíték és dokumentáció
 3. A megbízás minőségének irányítása
 - **Könyvvizsgálati követelmények**
 4. Könyvvizsgálati megbízások elfogadása és megtartása, és első könyvvizsgálati megbízások
 5. Tervezés
 6. Kockázatazonosítás és – felmérés
 7. A lényeges hibás állítás felmért kockázataira való válaszadás
 8. Következtetés levonása
 - **Jelentés**
 9. Vélemény kialakítása és jelentéskészítés
 - **Csoport könyvvizsgálat**
 10. Csoportra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatai
- Függelékek

Részek felépítése:

- a) Bevezető anyag
- b) Cél(ok)
- c) Követelmények
- d) Alapvető magyarázó anyag

2. – LCE standard vonatkozásában elérhető anyagok

➤ IAASB honlapján (angol nyelven):

➤ Jelenleg elérhető:

- LCE Standard
- Gyakran Ismételt kérdések
- Adatlap
- Következtetések alapja
- Áttekintő prezentáció
- Áttekintő videóanyag
- Kiegészítő útmutató a jelentéskészítéshez
- Kiegészítő útmutató a hatáskör megállapításához

➤ Jövőben elérhető lesz:

- Első alkalmazás útmutatója

➤ MKVK honlapján (magyar nyelven):

- LCE Standard

3. fejezet

Hatáskör

3.1 Hatáskör jelentősége

- A megbízás elfogadása előtt szilárd alapokon kell állnia az alkalmazhatóságnak
- Az alkalmazhatósági feltételek teljesülését dokumentálni kell
- "Ha a kevésbé összetett gazdálkodó egységekre vonatkozó nemzetközi könyvvizsgálati standardot a jelen standard célzott hatókörén kívüli könyvvizsgálathoz használják, a kevésbé összetett gazdálkodó egységekre vonatkozó nemzetközi könyvvizsgálati standard követelményeinek való megfelelés nem lesz elegendő ahhoz, hogy a könyvvizsgáló elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen egy kellő bizonyosságot nyújtó vélemény alátámasztásához.,,
(LCE 13. oldal A. pont)

3.1 Folyamatos figyelemmel követés

- Nem elégséges csak a megbízás kezdetén megállapítani az alkalmazhatóságot – változások a könyvvizsgált társaságnál!
 - Például?
- Az alapos tervezés jelentősége felértékelődik
- LCE standardról ISA-kra való áttérés vagy visszatérés alkalmazásához gyakorlati segítséget nyújt az IAASB „Kiegészítő útmutató a hatáskör megállapításához” dokumentum

3.1 Hatáskör megállapítása

- Három különféle megközelítés az alkalmazhatósághoz:
 - a) Konkrét tilalmak
 - b) Minőségi jellemzők
 - c) Mennyiségi értékhatárok

- Mindhárom szempontnak meg kell felelni!

- Ki állapítja meg a tilalmakat és az értékhatárokat?

3.2 Konkrét tilalmak

- A következő társaságok könyvvizsgálata során **nem szabad alkalmazni** az LCE standardot:
 - a) Jogszabály/ szabályozás megtiltja az LCE alkalmazását, vagy az ISA alkalmazását írja elő az adott gazdálkodó egységre
 - b) Tőzsdén jegyzett gazdálkodó
 - c) A gazdálkodó egység az alábbi kategóriák valamelyikébe esik:
 - i. Gazdálkodó egység fő funkciója **betétek gyűjtése**
 - ii. Gazdálkodó egység fő funkciója **biztosítás nyújtása** a nyilvánosság részére
 - iii. Helyi döntéshozók **kifejezetten megtiltják** az LCE standard alkalmazását valamely gazdálkodó egységek vonatkozásában
 - d) **Csoportkönyvvizsgálat esetén, amennyiben:**
 - i. A csoport bármelyik gazdálkodó egysége megfelel a b) vagy c) pontban található kritériumoknak
 - ii. Komponens könyvvizsgálót alkalmaz a könyvvizsgáló
 - kivéve ha a csoport könyvvizsgálója a komponens könyvvizsgálót kizárólag a komponens fizikai lokációjához kötött könyvvizsgálati eljárások elvégzése céljából alkalmazza

3.3 Minőségi jellemzők értelmezése

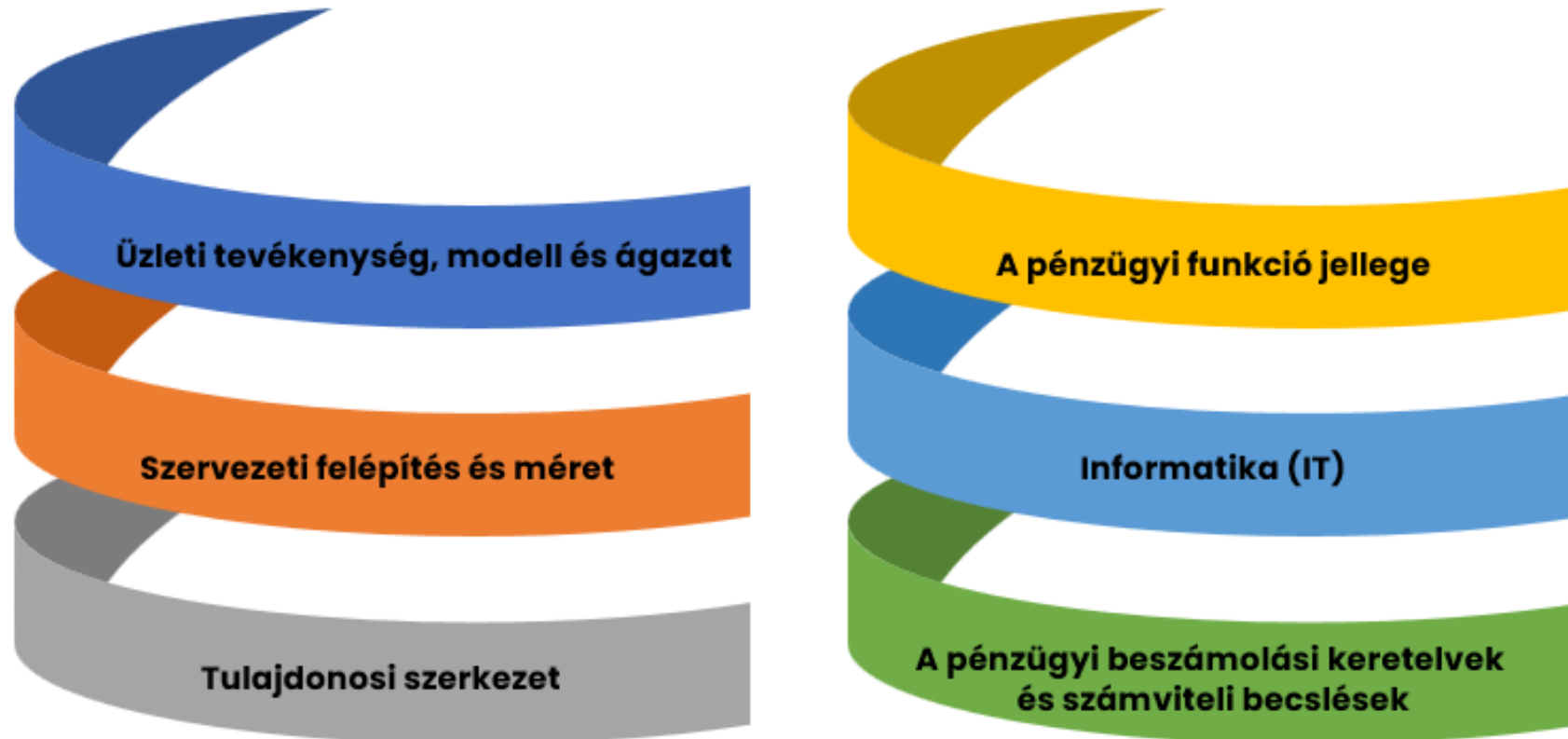
„A lista nem teljes körű és az sem szándéka, hogy kizárólagos legyen (beleértve a számjelzéseket), és más releváns kérdéseket is szükséges lehet figyelembe venni.”
(LCEA3)

A minőségi jellemzők mindegyike önmagában nem biztos, hogy elegendő annak eldöntéséhez, hogy az ISA LCE megfelelő-e az adott körülmények között vagy sem. Ezért a felsorolásban leírt ügyeket egyenként és együttesen is figyelembe kell venni.

A csoport könyvvizsgálatának céljából ezeket a megfontolásokat mind a csoportra, mind annak minden egyes gazdálkodó egységére és üzleti egységére alkalmazni kell.”
(LCE standard Konkrét tilalmak A3. bek)

3.3 Minőségi jellemzők – LCE listája

Melyek azok a tipikus minőségi ismérvek, amelyek alapján egy gazdálkodó egység kevésbé összetettnek minősíthető

Üzleti tevékenység, üzleti modell és ágazat

- Nem idéz elő jelentős átfogó kockázatokat
- Nem szigorú és összetett szabályozási környezetben működik a gazdálkodó egység
- A gazdálkodó egység ügyletei kevés üzletágból vagy árbevétel-forrásból származnak

Szervezeti felépítés és méret

- A szervezeti felépítés viszonylag egyszerű és egy kis kulcsfontosságú vezetői csapattal

Tulajdonosi szerkezet

- Tulajdonosi szerkezet egyszerű és világosan áttekinthetők a tulajdoni és ellenőrzési viszonyok

A pénzügyi funkció jellege

- Központosított pénzügyi funkció és pénzügyi beszámolóval kapcsolatos tevékenység
- Néhány munkavállaló vesz részt a pénzügyi beszámolási feladatkörökben

Informatika (IT)

- Egyszerű IT-környezet, IT-alkalmazások és folyamatok
- Kereskedelmi szoftver használata programváltoztatási jog nélkül (kiv. konfigurálás)
- Hozzáférés néhány személyre korlátozódik a konfigurációk elvégzése céljából.
- Kevés formalizált általános IT-kontroll

A pénzügyi beszámolási keretelvek alkalmazása és számviteli becslések

- A pénzügyi kimutatásban kevés olyan főkönyvi számla vagy közzététel van, amely jelentős vezetői megítélés alkalmazását teszi szükségessé a pénzügyi beszámolási keretelvek követelményeinek alkalmazása során.
- Nem tartalmaznak olyan számviteli becsléseket, amelyek összetett módszerek, modellek, feltételezések vagy adatok használatával járnak együtt.

3.3 Minőségi jellemzők - csoportkönyvvizsgálat

- Az LCE standard alkalmazható a csoportkönyvvizsgálat során, amennyiben a csoport és a csoport valamennyi tagja megfelel az alábbi minőségi ismérveknek:
 - a) Csoport felépítése és tevékenysége egyszerű
 - b) Információkhoz vagy személyekhez való hozzáférés korlátlan
 - c) Konszolidációs folyamat egyszerű

3.4 Mennyiségi értékhatárok

- Az LCE standard jogalkotói lehetőséget biztosítanak a helyi döntéshozó szervezeteknek, hogy értékhatár alapján megtilthassák az LCE standard alkalmazását gazdálkodó egységek könyvvizsgálata során

- Az értékhatárokat meg lehet határozni:
 - Általánosan (minden gazdálkodóra egységesen érvényes paraméterekkel)
 - Üzleti szektoronként
 - Árbevétel, mérlegfőösszeg és létszám együttes kombinációjával
 - Egyéb módon

3.5 Az LCE standard tartalma

Előszó a kevésbé összetett gazdálkodó egységekre vonatkozó nemzetközi könyvvizsgálati standardhoz

A. A kevésbé összetett gazdálkodó egységek pénzügyi kimutatásainak könyvvizgálatára vonatkozó nemzetközi könyvvizsgálati standard hatásköre

1. Alapvető koncepciók, általános elvek és általános kihatású követelmények
- 1.1. Hatálybalépés napja
- 1.2. Releváns etikai követelmények és társaságszintű minőségirányítás
- 1.3. A könyvvizsgáló átfogó céljai
- 1.4. A könyvvizgálat végrehajtására vonatkozó alapvető koncepciók és általános elvek
- 1.5. Csalás
- 1.6. Jogszabályok és szabályozások
- 1.7. Kapcsolt felek
- 1.8. Általános kommunikációk a vezetéssel és az irányítással megbízott személyekkel
- 1.9. Konkrét dokumentálási követelmények
2. Könyvvizsgálati bizonyíték és dokumentáció
- 2.1. Célok
- 2.2. Elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték
- 2.3. A könyvvizsgálati bizonyítékként felhasználandó információ
- 2.4. Általános dokumentálási követelmények
3. A megbízás minőségének irányítása
- 3.1. Cél
- 3.2. A megbízásért felelős partner felelősségei
- 3.3. Konkrét dokumentálási követelmények
4. Könyvvizsgálati megbízások elfogadása és megtartása, és első könyvvizsgálati megbízások
- 4.1. Célok
- 4.2. A könyvvizgálat előfeltételei
- 4.3. Szempontok a megbízás elfogadása vagy megtartása során
- 4.4. A könyvvizsgálati megbízás feltételei
- 4.5. Első könyvvizsgálati megbízások
- 4.6. Konkrét kommunikációs követelmények
- 4.7. Konkrét dokumentálási követelmények
5. Tervezés
- 5.1. Célok
- 5.2. Tervezési tevékenységek
- 5.3. Lényegesség
- 5.4. Konkrét kommunikációs követelmények
- 5.5. Konkrét dokumentálási követelmények

6. Kockázatazonosítás és -felmérés
- 6.1. Célok
- 6.2. Kockázatok azonosítására és felmérésére szolgáló eljárások és kapcsolódó tevékenységek
- 6.3. A gazdálkodó egység releváns aspektusainak megismerése
- 6.4. A lényeges hibás állítás kockázatainak azonosítása és felmérése
- 6.5. A kevésbé összetett gazdálkodó egységekre vonatkozó nemzetközi könyvvizsgálati standard alkalmazása helyénvalóságának értékelése
- 6.6. Konkrét kommunikációs követelmények
- 6.7. Konkrét dokumentálási követelmények
7. A lényeges hibás állítás felmért kockázataira való válaszadás
- 7.1. Célok
- 7.2. A lényeges hibás állítás pénzügyi kimutatások szintjén fennálló felmért kockázataira reagáló könyvvizsgálati eljárások
- 7.3. A lényeges hibás állítás állítások szintjén fennálló felmért kockázataira reagáló könyvvizsgálati eljárások
- 7.4. Konkrét hangsúlyos területek
- 7.5. Hibás állítások összegyűjtése
- 7.6. Konkrét kommunikációs követelmények
- 7.7. Konkrét dokumentálási követelmények
8. Következtetés levonása
- 8.1. Célok
- 8.2. A könyvvizgálat során azonosított hibás állítások értékelése
- 8.3. Az átfogó következtetés kialakítása során segítséget nyújtó elemző eljárások
- 8.4. Fordulónap utáni események
- 8.5. A könyvvizsgáló értékelési és egyéb tevékenységei a könyvvizsgáló következtetésének alátámasztása céljából
- 8.6. Írásbeli nyilatkozatok
- 8.7. Általános felelősség vállalása a minőség irányításáért és eléréséért
- 8.8. Konkrét kommunikációs követelmények
- 8.9. Konkrét dokumentálási követelmények
9. Vélemény kialakítása és jelentéskészítés
- 9.1. Célok
- 9.2. A pénzügyi kimutatásokra vonatkozó vélemény kialakítása
- 9.3. A vélemény formája
- 9.4. A könyvvizsgálói jelentés
- 9.5. A vélemény minősítései
- 9.6. Egyéb bekezdések a könyvvizsgálói jelentésben
- 9.7. Összehasonlító adatok – előző időszak megfelelő adatai és összehasonlító pénzügyi kimutatások
- 9.8. Egyéb információk
- 9.9. Konkrét dokumentálási követelmények
10. Csoportra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatai
- 10.1. Cél
- 10.2. Tervezési tevékenységek
- 10.3. Lényegesség
- 10.4. A csoportnak és környezetének, a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelveknek és a csoport belső kontroll rendszerének megismerése
- 10.5. A lényeges hibás állítás kockázatainak azonosítása és felmérése
- 10.6. A lényeges hibás állítás felmért kockázataira való válaszadás
- 10.7. Konkrét kommunikációs követelmények
- 10.8. Konkrét dokumentálási követelmények

1. rész: Alapvető koncepciók, általános elvek és általános kihatású követelmények

„Az 1. Rész meghatározza az alábbiakat:

- A jelen standard hatálybalépésének napja.
- A releváns etikai követelmények és a társaságszintű minőségirányításra vonatkozó kötelek.
- A könyvvizsgáló átfogó céljai. A jelen standard **mindegyik Része tartalmaz egy célt a könyvvizsgálat tervezésére és végrehajtására vonatkozóan, és kapcsolatot biztosít az adott Részen belüli követelmények és a könyvvizsgáló átfogó céljai között. Az egyes Részeken belüli célok segítenek a könyvvizsgálónak megérteni az abban a Részen lévő eljárások célzott végeredményét.**
- Alapvető koncepciók, általános elvek és a megbízásra vonatkozó **általános kihatású követelmények, beleértve a szakmai megítélést és a szakmai szkepticizmust.**
- Csalással, jogszabállyal vagy szabályozással, kapcsolt felekkel, valamint a vezetéssel és adott esetben az irányítással megbízott személyekkel való kommunikációval kapcsolatos **általános kihatású követelmények.**
- Általános kommunikációs követelmények, amelyek az összes Részre vonatkoznak. Az egyes Részeken belül lehetnek további egyedi kommunikációs követelmények.”

„A jelen Rész hatóköre

- A jelen Részen lévő koncepciók, elvek és általános kihatású követelmények a könyvvizsgálati megbízás egésze során alkalmazandók.”

LCE 1. Rész összehasonlítása az ISA-kkal

- LCE 1.1 Hatálybalépés napja (ISA 200/10)
- LCE 1.2 Etikai követelményekre hivatkozás (200/14)
- LCE 1.3 Átfogó kockázat (ISA 200/11-12,17, 19,21,24)
 - Ugyanaz a tartalom, rövidebben, egyszerűbben megfogalmazva
- ISA 200-ban van „Fogalmak” rész, LCE-ben 1. függelék Kifejezések glosszáriuma részben (ISA 200/13)
- LCE 1.4 A könyvvizsgálat végrehajtására vonatkozó alapvető koncepciók és általános elvek (ISA 200/14-16)
 - A könyvvizsgálónak meg kell felelnie minden releváns követelménynek
 - Szakmai megítélés
 - Szakmai szkepticizmus
- LCE 1.5 Csalás (ISA 240)
- LCE 1.6. Jogszabályok és szabályozások (ISA 250)
- LCE 1.7 Kapcsolt felek (ISA 550)
- LCE 1.8 Általános kommunikáció (ISA 260)
- LCE 1.9 Konkrét dokumentálási követelmények (ISA 240/47)

4. fejezet

Összehasonlítás ISA-kkal és források

4.1 Összehasonlítás

Szempont	LCE standard	ISA-k
Könyvvizsgálói jelentés bizonyossági szintje	Kellő bizonyosság	Kellő bizonyosság
Hatókör	Kevésbé összetett gazdálkodó egységek	Pénzügyi kimutatások jog szerinti könyvvizsgálata
Alkalmazhatóság	Választható	Alapértelmezett
Hatókör nyomon követése	Folyamatosan vizsgálni kell a feltételek teljesülését	Nem releváns
Struktúra	1 db standard, 10 rész	Közel 40 db standard
Hivatkozás a könyvvizsgálói jelentésben	LCE standardra	ISA-kra (illetve MNKS-re)
Könyvvizsgálatra vonatkozó egyéb szabályozások (pl. minőségirányítási standard, etikai szabályzat, stb)	Igen	Igen

4.2 Oktatási anyag készítéséhez felhasznált források

➤ Források:

- IAASB honlapján angol nyelven elérhető anyagok: [ISA for LCE: A Standard for Audits of Less Complex Entities | IAASB](#)
 - LCE Standard
 - Gyakran Ismételt kérdések
 - Adatlap (Fact sheet)
 - Következtetések alapja (Basis for conclusion)
 - Áttekintő prezentáció
 - Áttekintő videóanyag
 - Kamara honlapján közzétett LCE standard magyar nyelvű fordítása: [LCE standard magyar fordítása](#)
 - Szak-ma cikk: Szalai-Sárándi (2024), Megérkezett az új könyvvizsgálati standard, az LCE standard, Szak-ma folyóirat, 2024. 4. szám, 35-37. oldal

Köszönöm a figyelmet!

II. Könyvvizsgálati dokumentáció az ISA-k (ismétlés) és az LCE standard (új) vonatkozásában

Előadó: Madarasiné Dr. Szirmai Andrea

Okleveles könyvvizsgáló

MKVK

Összeállította: Sárándi Gábor (MKVK Szakértői Bizottság munkatársa)

Tartalom és célkitűzés

TARTALOM

- 1) ISA-k dokumentációs követelményei
- 2) LCE dokumentációs követelményeinek keretei
- 3) Könyvvizsgálati dokumentáció gyakorlati követelményei és hiányosságai
- 4) Források

Az oktatási modul célja, hogy:

- Átismétlésre kerüljenek a könyvvizsgálati dokumentáció vonatkozásában a legfontosabb tudnivalók
- A könyvvizsgálók nagyvonalú tájékoztatást kapjanak az LCE standard dokumentációs követelményeiről
- Könyvvizsgálati dokumentációval kapcsolatos gyakorlati hibák kifejtésre kerüljenek

Jelen előadás nem tér ki az elektronikus aláírás és archiválás technikai megvalósítására

1. rész

Könyvvizsgálati dokumentáció ISA-k szerint

Háttér

- 2023. évi LIX. törvény értelmében módosult a Kkt.
- **2025. üzleti évtől** kezdődően minden jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység vonatkozásában kötelező:
 - „független *könyvvizsgálói jelentését elektronikus okiratban kiállítani és azt elektronikusan aláírni, valamint időbélyegzővel ellátni.*”
 - „*kamarai tag könyvvizsgáló, illetve könyvvizsgáló cég, a könyvvizsgálat során keletkezett könyvvizsgálati dokumentációt köteles elektronikusan archiválni és a dokumentumokat az archiválást követően legalább 8 évig megőrizni.*”
 - Mikor kell archiválni?
 - Mit tartalmaz a könyvvizsgálati dokumentáció?
 - Mit köteles a könyvvizsgáló megőrizni?

Az archiválási kötelezettségről

- ISQM1: saját minőségirányítási rendszerben kell kialakítani a könyvvizsgálati dosszié megfelelő időben történő összeállítására vonatkozó politikákat és eljárásokat (ISQM 1)
- Az archivált anyagokat **8 évig** meg kell őrizni a könyvvizsgálónak (Kkt. 48/E. § (2)) és **tilos utólag módosítani**
 - Mit kell archiválni?
- A Kkt.-nak az elektronikus archiválás vonatkozásában született módosítása **nem változtatott az ISA-k által előírt kötelezettségeken:**
 - Könyvvizsgálói jelentést követően legkésőbb **60 napon** belül szükséges archiválni a könyvvizsgálati dokumentációt (ISA 230, A21)
 - A **könyvvizsgálói jelentés dátuma és az archiválás között kizárólag adminisztratív jellegű módosítás** történhet a könyvvizsgálati dokumentációban, új könyvvizsgálati eljárást nem lehet végezni és nem lehet új következtetést levonni (ISA 230, A22)
- Az elektronikus archiválás miatt a **könyvvizsgálatok a korábbinál alaposabb tervezést igényelnek**

1. – Könyvvizsgálati dokumentáció – alapvetések

- A **könyvvizsgálati dokumentáció** egy olyan nyilvántartás (ISA 230, 6a), ami alátámasztja, hogy a könyvvizsgáló
 - megfelelő és elegendő **bizonyítékot** gyűjtött össze, valamint
 - megfelelő és elegendő könyvvizsgálati **eljárást** hajtott végre
 - a könyvvizsgáló átfogó céljainak elérésére vonatkozó könyvvizsgálói **következtetés** alapjára
 - továbbá a könyvvizsgálatot nemzetközi könyvvizsgálati standardokkal és a vonatkozó jogi és szabályozási **követelményekkel összhangban** tervezték meg és hajtották végre.
- **Amely könyvvizsgálati eljárás nincsen ledokumentálva, az nincsen elvégezve**
- „A könyvvizsgálónak olyan könyvvizsgálati dokumentációt kell készítenie, amely **elegendő ahhoz, hogy az adott könyvvizsgálattal korábban kapcsolatban nem álló tapasztalt könyvvizsgáló megértse (ISA 230)**”
- „A könyvvizsgáló dokumentációjának **demonstrálnia kell, hogy a pénzügyi kimutatásokban lévő információk egyeznek a mögöttes számviteli nyilvántartásokkal vagy levezethetők azokból**” (ISA 330)

1. – Könyvvizsgálati dokumentáció - tartalom

- Az ISA nem készített egy egységes ellenőrző listát, amelyet minden megbízás során lehet alkalmazni

- Szakmai megítélést is igényel annak eldöntése, hogy mit kell a könyvvizsgálati dokumentációba foglalni

- Az ISA-k követelményei alapvetően kettő csoportra bonthatóak dokumentációs szempontból:
 - Explicit dokumentálási követelmény
 - Implicit dokumentálási követelmény: a könyvvizsgálói eljárás végrehajtása kötelező, így értelemszerűen ezt dokumentálni kell

Könyvvizsgálati dokumentáció - források

- Könyvvizsgálati dokumentációt részletező szabályozások:
 - ISA 230 („Könyvvizsgálati dokumentáció”): dokumentációval kapcsolatos alapelveket fogalmaz meg
 - Többi ISA standardok (témakörönként van részletezve, hogy mit kötelező a könyvvizsgálati dokumentációba foglalni)
 - ISQM1 minőségirányítási standard
 - Egyéb szabályozások (Pl. MNKS, kamara etikai szabályozása, IESBA etikai kódex, Ptk. stb.)
- A kamara a honlapján közreadott
 - **„A Könyvvizsgálati megbízások dokumentálásáról” című iránymutatás**, amely részletezi a könyvvizsgálati dokumentáció elméleti hátterét, majd gyakorlati javaslatokkal folytatódik
 - a könyvvizsgálók belső minőségirányítási rendszerének kidolgozását segítő kézikönyv (**MIR kézikönyv**) az az asszisztens nélkül, egyedül dolgozó könyvvizsgálók részére nyújthat jelentős segítséget a témakörben
 - **minőségellenőrzési kérdőív(ek)**, amelyek jó hivatkozási alapnak tekinthetőek, de nem feltétlenül elegendőek a dokumentáció teljeskörűségének megítélése céljából

2. fejezet

LCE Könyvvizsgálati dokumentáció keretei

2. LCE Dokumentáció - várakozás

- Számos felmérést és kerekasztal beszélgetést folytatott az IAASB a könyvvizsgálókkal és szervezetekkel az ISA-k vonatkozásában
- *„Mit tartanak a legnagyobb kihívásnak az ISA vonatkozásában a kevésbé összetett gazdálkodók könyvvizsgálata során?”*
 - 46% ISA túl hosszú és túl nagy számú fejezetből áll
 - **24% Dokumentációs követelmények túl nagy terjedelműek és körülményesek**
 - 24% ISA nyelvezete túl összetett és nehezen értelmezhető
 - 6% egyéb

2. LCE Dokumentáció - tények

- Az IFAC által publikált anyagok egyike sem jelenti ki, hogy a dokumentációs követelmények kevesebbek lennének az ISA-khoz képest
- *„Más típusú audit, de nem kevesebb”* (IAASB weboldal, GYIK, 2. oldal)
- A következő ISA standardoknak az explicit dokumentációs követelményei nem jelennek meg az LCE standardban:
 - ISA 610 - A belső auditorok munkájának felhasználása
 - ISA 701 - Kulcsfontosságú könyvvizsgálati kérdések kommunikálása a független könyvvizsgálói jelentésben

2. LCE Dokumentáció - struktúra

- Az LCE standard mindegyik részének a végén szerepelnek a részhez kapcsolódó dokumentációs kötelezettségek, amely így kezdődik:
 - *„Az alábbiak leírják a 2.4. Részben foglalt, a könyvvizsgálati megbízás során mindvégig alkalmazandó általános dokumentálási követelményeken felüli, a jelen Rész szempontjából releváns konkrét dokumentálandó kérdéseket.”*
 - **Példa** (konkrét dokumentálási követelményre): *„A könyvvizsgálónak bele kell foglalnia a könyvvizsgálati dokumentációba a csalással kapcsolatban a vezetés, az irányítással megbízott személyek, a szabályozók és mások felé tett kommunikációkat.” (LCE 1.9.1)*
- Könyvvizsgálói dokumentáció tartalma: **szakmai megítélés!**
- Követelmény: dokumentálás - a megbízás megfelel az LCE standard alkalmazhatósági feltételeinek

2. LCE Dokumentáció – összehasonlítás az ISA-kkal

- Az LCE standard 2. része lényegében az ISA 230-nak felel meg: megfogalmazza az általános dokumentációs alapelveket, néhány területen egyértelműbben, mint az ISA 230
 - Példa

- ISA-khoz képest egyszerűbb áttekinteni a dokumentációs kötelezettségeket, hiszen mindössze egyetlen dokumentumot kell forgatni
 - Példa

- ISA-k dokumentációs elvárásaival jelentős egyezőséget mutatnak
 - Példa

ISA-k dokumentációs elvárásaival jelentős egyezőséget mutatnak - Példa

- LCE 7.7.3:

„Amikor a könyvvizsgáló jogszabályoknak vagy szabályozásoknak való **meg nem felelést** azonosított vagy gyanított, a könyvvizsgálónak dokumentálnia kell:

(a) A vezetéssel és adott esetben az irányítással megbízott személyekkel és másokkal folytatott **megbeszélések eredményeit**; beleértve, hogy a kérdést hogyan válaszolták meg; valamint

(b) A végrehajtott könyvvizsgálati eljárásokat, az alkalmazott jelentős szakmai megítéléseket és az azokra vonatkozóan levont következtetéseket.”

- ISA 250/30:

„A könyvvizsgálónak bele kell foglalnia a könyvvizsgálati dokumentációba a jogszabályoknak és szabályozásoknak való **meg nem felelés** azonosított vagy vélt eseteit, továbbá:

(a) a végrehajtott könyvvizsgálati eljárásokat, az alkalmazott jelentős szakmai megítéléseket és az azokra vonatkozóan levont következtetéseket; valamint

(b) a meg nem felelésre vonatkozó jelentős kérdések vezetéssel, az irányítással megbízott személyekkel és másokkal való **megbeszéléseit**, beleértve azt, hogy a vezetés, és ahol értelmezhető, az irányítással megbízott személyek, hogyan **válaszoltak az adott kérdésre.**”

3. fejezet

Könyvvizsgálati dokumentáció gyakorlati követelményei és hiányosságai (ISA-k szerint)

3. Könyvvizsgálati dokumentáció hiányosságai

- Az ISA szerinti könyvvizsgálati dokumentációból ki **kell** derülnie:
 - Milyen könyvvizsgálati eljárást végeztek el (ISA 230, 8b)
 - **Mi a célja az elvégzett könyvvizsgálati eljárásnak és milyen jelentős kérdések merültek fel (ISA 230, 8c)**
 - Milyen következtetésre jutottak az eljárás eredményeképpen (ISA 230, 8c)
 - Amennyiben nem egyezik a következtetés a könyvvizsgáló várakozásaival, akkor dokumentálnia kell, hogyan értékelte a következetlenséget (ISA 230, 11)
 - Ki végezte az eljárást és mikor fejezte be (ISA 230, 9b)
 - Ki ellenőrizte az elvégzett munkát és mikor (ISA 230, 9c)
 - Jelentős kérdéseknek a vezetéssel történt megbeszéléseit (ISA 230, 10)
 - **Milyen tételt teszteltek, hogyan választották ki és / vagy milyen azonosító jellemzőkkel rendelkezik (ISA 230, 9a)**
 - Milyen könyvvizsgálati bizonyítékot használtak fel a következtetés levonásához (ISA 230, 8b)

3. Könyvvizsgálati bizonyíték

- A következtetés levonásához felhasznált könyvvizsgálati bizonyíték vonatkozásában:
 - Dokumentációnak tartalmaznia **kell**:
 - Hogy mi a **bizonyíték forrása**
 - Az egyes bizonyítékokon milyen **könyvvizsgálati eljárást** végzett a könyvvizsgáló
 - Ki kell derülnie, hogy hogyan kapcsolódik az **ügyfél számviteli nyilvántartásához**
 - Amennyiben a könyvvizsgálati bizonyíték **szóbeli megbeszélésből** származik, akkor azt le kell dokumentálni
 - Amennyiben kétsége van a könyvvizsgálónak a bizonyíték megbízhatósága vonatkozásában, akkor eljárást kell végeznie ezzel összefüggésben dokumentált módon
 - Továbbá **ajánlott**:
 - A dokumentációt strukturált és áttekinthető formába rendezni
 - Kereszthivatkozásokat alkalmazni a munkalapok között
 - Amennyiben a könyvvizsgálati bizonyíték mérete túl nagy a dokumentáláshoz vagy archiváláshoz, akkor javasolt gondoskodni a technikai tárhely bővítéséről, ugyanis **a bizonyíték mérete nem mentesíti a könyvvizsgálót valamely könyvvizsgálati eljárás elvégzése és dokumentálása alól**

3. Könyvvizsgálati dokumentáció hiányosságai

- Minőség-ellenőrzés: 3.1.5 – *„Áttekinthető-e a dokumentáció és az alkalmazott munkalapok lehetővé teszik az elvégzett munka, a felmerült problémák és a szükséges intézkedések bemutatását, valamint a konklúziók levonását?”*
- A 2023: **25,1%**-ban **NEM** válasz született (minőségellenőrzési rendszer adatai alapján)
- A minőségellenőrzések során a leggyakoribb észrevételek hiányos könyvvizsgálati dokumentáció vonatkozásában:
 - Egyáltalán nem létezik semmilyen dokumentáció
 - A dokumentáció az ellenőrzés előtt néhány héttel készült el
 - A könyvvizsgálati eljárás elvégzésére emlékszik a könyvvizsgáló, csak elfelejtette dokumentálni
 - Szóbeli kommunikáció hiányzó dokumentációja jelentős téma esetén
 - Áttekinthetetlen a dokumentáció

3. Könyvvizsgálati dokumentáció – Gyakorlati példa 1

- Könyvvizsgáló a könyvvizsgálatot összefoglaló memorandumban rögzíti, hogy meggyőződött arról, hogy a vevőkövetelés állománya vonatkozásában nincsen szükség értékvesztés elszámolására.
- Azonban a könyvvizsgáló csak egy vevőkövetelésállományt tartalmazó analitikát foglal a könyvvizsgálati dokumentációba, valamint egy korosított vevőköveteléseket tartalmazó táblázatot, ahol nincs megjelölve annak forrása és az sem, hogy az egyeztetésre került-e a vevőállománnyal (analitikához, főkönyvhöz hogyan kapcsolódik).
- **Mi hiányzik?**

3. Könyvvizsgálati dokumentáció – Gyakorlati példa 2

- Könyvvizsgáló a könyvvizsgálatot összefoglaló memorandumban rögzíti, hogy vevőkövetelés egyenlegeket visszaigazolóval támasztott alá és nem talált lényeges hibát.
- Könyvvizsgáló a vevői egyenlegközlőkön kívül semmi mást nem foglalt a könyvvizsgálati dokumentációba az eljárás vonatkozásában.
- **Mi hiányzik?**

3. Könyvvizsgálati dokumentáció – Gyakorlati példa 3

- Könyvvizsgáló a könyvvizsgálatot összefoglaló memorandumban rögzíti, hogy megvizsgálta az ügyfél által alkalmazott független vagyonértékelő jelentését az ingatlanok piaci értékeléséről, mely egyezik a könyvvizsgáló várakozásaival és az értékelésben nem talált lényeges hibát.
- Könyvvizsgáló azonban a vagyonértékelő jelentésén kívül mást nem foglalt bele a könyvvizsgálati dokumentációba.
- **Mi hiányzik?**

4. Oktatási anyag készítéséhez felhasznált források

➤ Források:

- 2007. évi LXXV. Törvény, a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról a könyvvizsgálói tevékenységéről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről (Kkt.)
- Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok (MNKS)
- Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardok (ISA-k)
- Kevésbé összetett gazdálkodó egységekre vonatkozó nemzetközi könyvvizsgálati standard (LCE standard)
- A kamara Szakértői Bizottságának, „A könyvvizsgálati megbízások dokumentálásáról” című iránymutatása (kamara honlapján elérhető)
- Szakma cikkek:
 - Zsoldos-Horváth Andrea (2023), Amit hasznos tudni a könyvvizsgálati dokumentációról, SZAKma folyóirat, 2023. 7-8. szám, 57-59. o.
 - Zsoldos-Horváth Andrea (2022), Amit hasznos tudni a könyvvizsgálati dokumentációról, SZAKma folyóirat, 2022. 9. szám, 39-40. o.

Köszönöm a figyelmet!